

STENOGRAFSKE BELEŠKE

PRIVREMENOG NARODNOG PREDSTAVNIŠTVA KRALJEVSTVA SRBA, HRVATA I SLOVENACA.

34. REDOVNI SASTANAK PRIVREMENOG NARODNOG PREDSTAVNIŠTVA

KRALJEVSTVA SRBA, HRVATA I SLOVENACA
DRŽAN U BEOGRADU 11. JUNA 1919. GODINE.

PRESEDAVAO:

Predsednik dr. Draža M. Pavlović.

SEKRETAR: □

Josif Bojinović.

Prisutna gospoda Ministri osim g. ministra saobraćaja.

Početak u 16 i po časova.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: —
Otvaram 34. redovni sastanak.

Sekretar Josif Bojanović čita protokol
33. redovnog sastanka Narodnog Predstavništva.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: —
Ima li ko šta da primeti na pročitani protokol?
(Nema). Prima li Narodno Predstavništvo protokol? — (Prima.)

Objavljujem, da je protokol usvojen.

Izvolite čuti molbe i žalbe upućene Narodnom Predstavništvu.

Sekretar Josif Bojinović saopštava ove molbe:

Ivana Dumačića, pok. Mate, invalida iz Zlo-sela, za pomoć;

Vele Stefanovića, nastavnice smederevske gimnazije, da joj se prizna vreme od aprila 1917. do marta 1919. provedeno u učiteljskoj službi;

Magdalene udove počivšeg Vladimira Milenkovića, bivšeg stalnog služitelja Narodne Skupštine, za stalnu godišnju pomoć;

Milice S. Jovovića iz Jagodine za dodatak na skupoću;

Društva državnih službenika kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, za slovenske zemlje, da im se regulišu plate po priloženom predlogu;

Dragutina Jelića, zemljodelca iz Dobrića, sreza pocerskog, okruga podrinskog, da mu se konj „Acko“ oslobodi i vrati, pošto druge stoke za obradivanje zemlje nema;

Cveje Ivkovića, zemljodelca iz Dobrića, da mu se konj „Čira“ zajedno sa priborom povrati, pošto nema čme obradivati svoju zemlju;

Mare V. Dimitrijevića iz Prilipa za pomoć;

Danila Ilića, dobrovoljca iz Janje, srez belinski, okrug tuzlanski, koji protestuje protiv prodaje zemlje protivno agrarskom zakonu;

Milana Lazarevića iz Grbave, srez svrljiški, okrug niški, o sinu Vojislavu, o kome ni do danas ne zna šta je.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: —
Sve ove molbe i žalbe uputićemo odboru za molbe i žalbe.

Izvolite čuti jednu poslaničku molbu za odsudstvo.

Sekretar Josif Bojinović saopštava molbu Pere Jovanovića narodnog poslanika, koji molli za deset dana odsustva zbog smrtnog slučaja u familiji.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: —
Odobrava li Narodno Predstavništvo traženo odsustvo? (Odobrava.)

Izvolite čuti izvještaje gospode Ministara o odgovorima na interelacije.

Sekretar Josif Bojnović saopštava:

a) Izvještaj g. Ministra Pošta, da će na interelaciju g. Antona Kristana i drugova o ponovnom postavljanju poštanskog saobraćaja sa susjednim državama odgovoriti, čim ista bude stavljena na dnevni red. Zbog bolesti moli, da se stavi na dnevni red u mesecu julu.

b) Izveštaj g. Ministra Unutrašnjih Dela, da će na interelaciju narodnog poslanika g. Mihajla Jovanovića o liferantima Bugarske odgovoriti čim prikupi potrebne podatke.

(Prima se k znanju.)

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: — Pre nego što predjemo na dnevni red ima nekoliko usmenih pitanja. G. Atanasije Šarković ima pitanje na g. ministra Predsednika.

Atanasije Šarković: Ja odustajem od pitanja.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: — G. Ilija Ilić ima pitanje na g. Ministra Vojnog.

Ilija Ilić: Molim neka se pročita to pitanje. Ja sam to pitanje uputio pre dvadeset dana. Koliko se sećam ja sam molio g. Ministra Vojnog, da mi odgovori o počasnoj demobilizaciji vojske u okrugu topličkom, usled pobune u okrugu topličkom, jer nijedan šef familije tamo ne postoji; jedan je poginuo, a drugi je na granici.

Ja sam za to molio, da mi se odgovori, a mislim da je to bila interelacija, a ne pitanje. I za to molim da se stavi na dnevni red, da se po pribavljenim podacima odgovori.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: — Ne gospodine Iliću, Vi ste postavili samo pitanje, a ne interelaciju.

Ilija Ilić: Ako je pitanje, onda sam ja uputio samo jedno pitanje o kuluku, i ja sam dobio odgovor na to pitanje, i taj odgovor potpisao. Ne sećam se da sam kakvo drugo pitanje postavio, jedno sam pitanje postavio i to ovo što spomenuh o kuluku i dobio sam odgovor.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: — G. Kosta Timotijević ima pitanje na ministra za ishranu i obnovu zemlje i pitanje na g. Ministra Unutrašnjih Dela. (Čuje se: Nije ovde.)

G. Ivan Štrcin ima pitanje na g. Ministra Finansija, o ukinuću kupljenja dohodaka na minimum za egzistenciju. (Čuje se: Nije ovde.)

G. Blaško Rajić ima pitanje na g. Ministra Unutrašnjih Dela o bednom stanju dece, koja su ostala bez roditelja. (Čuje se: Nije ovde.)

G. Aca Bogdanović ima pitanje na g. Ministra za Ishranu o bosanskom Podrinju i Posavini u kojima se nalazi velika količina neovršene pšenice. (Čuje se: Nije ovde.)

G. Dimistrije Popadić ima pitanje na g. Ministra Vojnog i Mornarice, o načelniku Vojne stanice u Kruševcu. (Čuje se: Nije ovde.)

G. Melhior Čobal ima pitanje na g. Predsednika Ministarskog Saveta o prekom sudu u Slavoniji. (Čuje se: Nije ovde.)

G. Lavoslav Hanžek ima pitanje na g. Ministra za Agrarnu Reformu o neradu agrarnog odbora.

Dr. Lavoslav Hanžek. — Za pretres predloga o Agrarnoj Reformi izabran je parlamentarni odbor i on se prvi put sastao 28. travnja o. g. da uzme u pretres zakonski predlog o agrarnoj reformi. To je bio skrajnji čas, jer je sva javnost držala, da je to goruće pitanje od interesa za celokupan život naroda i države i da je potrebno da se agrarni odnosi, koji su kod nas neuredjeni neodloženo uredi na demokratski i savremeni način. Parlamentarnom odboru međjutim koji se sastao da predlog uzme u pretres, nije predložena nikakva zakonska osnova.

Bilo je opće zagonetno, zašto se je odbor sastao jer ne samo da nije bilo zakonske osnove, nego nije bilo niti formalnog ili materijalnog predloga sa strane vlade ili gospodina ministra.

U ovom kritičnom položaju, u komu se je odbor nalazio bio je prisiljen, da sam preuzme inicijativu, pa su požrtvovnošću nekih članova odbora izradjeni izvjesni predlozi. Međjutim u daljnjim raspravama odbora došlo se je do toga, da se bez sudjelovanja gospodina ministra ne može rad nastaviti.

4. svibnja bio je pozvan gospodin ministar u parlamentarni odbor i tamo je zaključeno, da će on na temelju iznešenih predloga i na temelju ovih predradnja izraditi jedno posredno mišljenje, jedan posredni nacrt, koji bi bio temelj daljnjoj raspravi.

Medjutim pod konac mjeseca svibnja zapele su rasprave potpuno i parlamentarni je odbor za agrarnu reformu obustavio svaki rad.

Tako dugo, dok ova stvar ovako stoji i dok se stvar s tih razloga ne miče sa mjesta, danomice iznose novine izvjesnih partija, kako izvjesne partije nose na svojim ledjima agrarnu reformu u interesu veleposjeda i begova ometavaju, a takove partije da su naročito Narodni Klub i Radikalna stranka. Za ovaj postupak ja ne mogu naći

pravi izraz, a da ne povredim kuću. To je zaslepljivanje javnosti, kad se zna, da taj parlamentarni odbor nije mogao da radi samo radi toga, jer ministar nije iznio zakonsku osnovu.

Na parlamentarni odbor pada svakako dio odgovornosti pred narodom radi odlaganja rešenja tog pitanja, pa ja za to pitam gospodina ministra zašto do sada pred parlamentarni odbor nije iznešena prihvaćena zakonska osnova, i dalje misli li on u nedogledno vreme ovakovu osnovu pred odbor izneti i odboru pružiti mogućnost, da što pre svoju zadaću ispuni?

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: — Reč ima gospodin ministar za agrarnu reformu.

Ministar za Agrarnu Reformu Dr. Franjo Poljak: Gospodo narodni poslanici, na prvi upit, zašto do sada nisam pred odbor iznio prihvaćenu osnovu odgovoriti mi je sledeće:

Pred ovo Narodno Predstavništvo nekoliko dana poslije toga, od kako sam ja preuzeo ovaj resor, iznijeta je vladina osnova o uredjenju glavnoga pitanja, o predmetu agrarne reforme, a to je ona osnova, koju je već pre 25. februara izdao Ministarski Savet kao prethodne odredbe za pripreme agrarne reforme sa zakonskom moći.

U tim prethodnim odredbama bilo je istaknuto, da je imaju podnijeti Narodnom Predstavništvu na odobrenje. Smatrao sam prvom svojom dužnošću da to učinim, te je osnovna baza uređivanja agrarnog pitanja u parlamentarnom agrarnom odboru, bila ta osnova, koju je vlada kao svoju predložila. Ne stoji dakle da nije vlada svoju osnovu donela. Istom kasnije, u parlamentarnom odboru, preovladalo je mišljenje prisutnih članova, da su te prethodne odredbe nedostatne i sakate, i da se ne bi mogla jednostavno odobriti nego da bi trebalo izraditi opširan precizan zakon, po kome bi se moglo pitanje agrarne reforme rešavati. Ja sam na taj predlog pristao. Pristao tim više što radi toga ne bi nastupilo nikakvo otežanje u provedbi agrarne reforme pošto se rad na agrarnoj reformi mogao nesmetano nastaviti dalje na temelju prethodnih odredaba od 25. februara.

I ja sam toga mišljenja, da kad već Narodno Predstavništvo uzima taj teški problem u svoje ruke, i treba što pre da ga uzme da je puno bolje da prethodne odredbe, koje će i nadalje ostati temeljem nove zakonske osnove, koje će biti pre radjeno — budu što preciznije već i radi toga, da ne bude manjkavosti, da ne bude pravne nesigurnosti i pravne nejasnoće, pa da odgovori ministar može od provedbe agrarne reforme striktno se držati zakonskih ustanova, zakonskih

naredjenja, a da njemu ne bude prepušteno suviše slobode, koja nije poželjna u shodnom slučaju.

Ali, kad sam, tim pristankom bio stavljen u novu situaciju, onda će gospoda pojmiti da je, taj zadatak, bilo vrlo teško naprečac riješiti. Ja sam htio da izradim samo temeljna načela, ona temeljna načela, koja su sadržana i u prethodnim odredbama, samo nešto opširnije i iscrpnije, ali je parlamentarni odbor zahtevao da se pristupi rešavanju čak i vrlo teških pitanja, kao što je pitanje razmere i odmere odštete, naročito za begove u Bosni i Hercegovini. Ovakvu jednu zadaću, preuzeti za kratko vreme, zaista je vrlo tegobno. I baš stupivši u Ministarstvo Agrarne Reforme, nisam našao nikakvih podataka ni stručnjačkih, ni drugih koji bi mi mogli smesta poslužiti kao temelj radu.

Potrebno je bilo, da sazovem ne samo, s obzirom na Bosnu i Hercegovinu, nego i Dalmaciju iz svih krajeva naše države, na prvom mestu stručnjake, ne radi toga da poznam samo pitanje, nego da mi donesu potreban materijal bez koga se ovakva pitanja naprosto rešiti ne mogu.

Radi toga je rad zapinjao, ali ne u odboru, jer je odbor proučio jedan najveći deo agrarne reforme, koji je najzapleteniji, a to je rešavanje kmetskih kolonatskih odnosa, jer je taj rad nesmetano tekao i bilo je mnogo sednica. On se zaista odugovlačio, ali je držim, da se nije odugovlačio bez koristi. Ja sam sigurno onaj, koji bi želeo, da se te stvari svrše što prije, a i sam predgovornik, ako ne u više mahova, ali znam, jedamput, da je predložio, da se rad u odboru potpuno obustavi, dok se taj materijal ne prikupi. Ja sam bio napokon u fizičkoj nemogućnosti, da ga tada iznesem pred odbor, ali sad ga imam u rukama i situacija je drukčija. Ali, kad je sam predgovornik predložio odboru, da se čitav rad odgodi, onda nema razloga, da mi predbacuje, što posao nije gotov, ako uvaži, da ja nisam bio naprosto u mogućnosti da taj materijal smjesta dobijem i da ga smjesta složim u onu svrhu, za koju je potreban. Ja ću, gospodo, pripomenuti ovo:

U Češkoj je zakon o agrarnoj reformi donesen 16. aprila, i taj se zakon sastoji samo od 19 paragrafa, i taj zakon sadržaje gotovo manje, nego li prethodne odredbe naše vlade, koje su izdane već 25. februara. Sva ona teška pitanja, što mi hoćemo danas već da rešimo ovde u Narodnom Predstavništvu, češka vlada ih je naprosto eliminirala iz tog prvog zakona. O pitanju odštete tamo nije kazano ništa drugo, nego da će

se o tome donesti poseban zakon. Svi oni imaju vrsne stručnjake i sve su njihove prilike kud i kamo jednostavnije nego naše, pa ipak se oni još 16. aprila nisu usudili da tako teška pitanja riješavaju, i njihov izvjestilac u parlamentu rekao je: „Imamo neke statističke podatke, ali nisu dovoljni i ne ćemo da se u ta teška pitanja već danas ulazi.“

Ne samo pitanje odštete, nego i mnoga druga pitanja ostala su u češkom zakonu o agrarnoj reformi viseća, nijesu riješena, nego se prepustaju posebnim zakonima.

Ako su dakle, gospoda zahtjevala od mene, da se i ta detaljna pitanja već u ovom zakonu imaju riješiti, već samo radi toga, da svaki bude znao na čemu je, onda mi se bar ne može prigovoriti, da nisam učinio ono, što nisam onaj čas učiniti mogao. Moram pripomenuti i to, da nema valjda države na svijetu, gdje bi pitanje agrarne reforme bilo tako teško i komplikovano, kao što je u našoj državi. Češka zajedno sa Slovačkom imade u glavnom tek jedno pitanje: kako će da ekspropriše velike posjede, i kako će s njima da namiri pučanstvo, bilo putem aprovizacije, bilo putem kolonizacije: Kod nas je to pitanje kud i kamo teže i raznovrsnije. Mi imamo još ostatke potpuno feudalnih odnosa kmetskih i to različite, u Mačedoniji druge, a u Bosni i Hercegovini druge. Imamo kolonat, koji je u Dalmaciji tako jedno zapleteno i teško pravno pitanje, da je trebalo naročite i to velike studije, da se ne učini u zakonu nečega zlog, što bi se teško poslije popravilo. Jer, gospodo, mi znamo vrlo dobro, ako se jedan zakon, osobito u njegovim manjim detaljima donese rdjav, parlamentat se teško odlučuje, da ga novim zakonima ispravlja.

Cijeli materijal, koji je potreban za riješenje pitanja kmetskog u Bosni i Hercegovini, u novim krajevima Srbije i Crne Gore te u Dalmaciji i u onim dijelovima države, gdje postoji kolonat i tome slični odnosi, taj je materijal raspravljen u parlamentarnom odboru, neobvezatno doduše, ali ne ću reći u tom smislu neobavezatno, da taj rad ništa ne vrijedi. Taj rad vrijedi, taj rad je dragocjen i imamo u tom pravcu već i gotovu tekstiranu osnovu za taj dio agrarnog pitanja. Neobvezatno je rečeno samo radi toga, da još prije nego li konačno agrarni odbor prihvati tu stvar kao svoju, dodje čitava osnova pred ministarski savjet, gdje će biti ona konačno prihvaćena ili neprihvaćena kao vladina osnova.

Mi smo zaista kod rješavanja agrarne reforme išli nekim kompromisnim putem, putem sarad-

nje izmedju parlamenta i same vlade. Držim, da to nije niti zlo, naprotiv, da je to dobro.

U Češkoj su postupili ovako: U Češkoj vlada nije donijela nikakvu osnovu, nego je parlamentarni odbor izradio svoju osnovu, parlamentat je sam uzeo u svoje ruke. Držim, da je taj put potpuno ispravan. Kod nas se išlo srednjim putem. Kad je parlamentarni odbor želeo da kod sastavljanja zakonske osnove saradjuje, nisam imao ništa protiv toga, nego kad stvar bude iscrpljena u parlamentarnom odboru, doći će pred vladu Ministarski Savet i onda će moći kao konačna tekstuacija izići pred parlamentat ili će parlamentat prema prilikama uzeti stvar u svoje ruke. (Čeda Kostić: To znači, da je gospodin Ministar povukao svoj predlog iz Narodnog Predstavništva.) Ne, ja nisam povukao osnove predložene odredbe. Prethodne odredbe povučene nisu, jer i one danas po svima ostalim iznimkama služe za temelj opsežnog zakona o Agrarnoj Reformi, koji se sada raspravlja. Parlamentarni odbor preći će onaj deo, koji se tiče ekspropriacije, konfiskacije itd. velikih posjeda, pitanje zakupa i pitanje finansiranja. Kad taj dio bude o odboru svršen, a to ne će dugo trajati, b't će za kratko vrijeme pred nama za ministarski Savet odnosno za parlamentat jedna zrela zakonska osnova. Što se tiče, naročito velikih posjeda stvar nije mogla tako brzo da bude gotova kao za kmetska pitanja, bit će da je to stvar statistike, koja je nužna za ustanovljene maksimuma, preko kojega se veliki posjedi eksproprišu. Bila je potrebna temeljita statistika, i dokle se ona složi, trebalo je vremena. Ja sam trebao iz Pariza da povučem eksperta natrag, koji je do sada sastavio statistiku za Hrvatsku i Slavoniju i poslednjih dana dobio statistiku za Bačku, Banat Baranju. No i ta statistika nije još potpuno uredjena, jer je 1910. godine i na njoj učinjena ispravka i ona će moći da služi za temelj radu u ovome dijelu naroda. Prema tome nije se moglo učiniti više u tome srazmerno kratkom vremenu, nego što se učinilo. Prethodne odredbe donesene su već 25. februara, dokle u Češkoj zaista u jednoj naprednijoj zemlji taj dio rada je tek svršen 16. travnja. Ono što se od ministra za agrarnu reformu zahtjeva danas nije svršeno ni nigdje pa ni u Češkoj, nego se to može učiniti i naročitim zakonom na temelju materijala, koji nije tako lako prikupljiv.

Prema tome odgovaram g. p'taču glede prve tačke, ono što sam već kazao, da je vlada već svoju zakonsku osnovu donijela, koja se ima preraditi, a taj preradjeni elaborat će vlada uzeti u postupak.

Na drugo pitanje moj je odgovor, da će zakonska osnova, ovako preradjena, kao što sam istakao, pred agrarni odbor biti iznešena za dosta kratko vrijeme. Prije nego što bude iznešena pred parlamenat uzeo sam za svoju dužnost i to, da sazovem anketu interesenata, koja će prije nego što zakon bude pretresen u parlamentu moći sa svoga stanovišta da izraze svoje mnijenje i da svoje savjete, i da ta anketa bude jedan savjetodavni organ prije nego što se čitava zakonska osnova ovako tačno izradjena iznese pred parlamenat. Držim, da je to nužno zbog toga, što bi se inače moglo u širim slojevima naroda, naročito medju interesentima poroditi prigovori, da se radilo o njihovim interesima. Zbog toga se nisu sazivali na okup i nisu mogli izreći svoje mišljenje.

Ta anketa bit će izmedju 17. i 19. o. mj., a vazda sam smatrao za dužnost, da prije konačnog riješenja interesente treba saslušati i nakon toga ne će trajati puno dana, pa će biti ovako izradjena zakonska osnova, kao što sam napomenuo, i bit će iznesena pred Parlamentarni odbor i zatim pred Parlamenat.

Drugi prigovor, koji je iznio g. poslanik tiče se novinarskog pisanja i držim, da moja dužnost nije na to reflektirati, nego neka to novine izmedju sebe rasprave i riješe.

Predsjednik dr. Drag. M. Pavlović: (Obraćajući se g. Hanžeku): Gospodine poslanice, jeste li zadovoljni odgovorom gospodina Ministra?

Dr. Lavoslav Hanžek: G. Ministar je u glavnom potvrdio to, da zakonske osnove o agrarnoj reformi nema i da nije predložena parlamentarnom Odboru. G. Ministar se poziva na to, da su u parlamentarnom odboru donešene prethodne odredbe kao zakonska osnova. Ja sam slobodan upozoriti ga na to da...

Predsjednik dr. Drag. M. Pavlović: Molim Vas, gospodine poslanice, imate odgovoriti da li ste zadovoljni odgovorom gospodina Ministra ili ne? (Nastaje žagor).

Dr. Lavoslav Hanžek: Prvremenom Narodnom Predstavništvu nijesu podnesene prethodne odredbe uopšte, nego je samo podnesene zakonska osnova o ovlašćenju Ministarskog Saveta po predlogu Ministarstva Agrarne Reforme.

Dr. Franjo Poljak: I prethodne odredbe.

Dr. Lavoslav Hanžek: Prethodne odredbe nisu podnesene. (Ministar za agrarnu reformu: Jesu!)

Predsjednik dr. Drag. M. Pavlović: Gospodine poslanice, ovo nije interpelacija, već imate da kažete jeste li zadovoljni, ili ne.

Dr. Lavoslav Hanžek: Ja nisam zadovoljan odgovorom gospodina Ministra zato, što iz toga sledi da zakonske osnove nema, a meni je bilo glavno to, da gospodina Ministra potaknem, da se što pre dodje do zakonske osnove za Agrarnu Reformu. Mi ne nosimo odgovornost zbog ovakvog rada gospodina Ministra. Podneti ću interpelaciju!

Predsjednik dr. Drag. M. Pavlović: Izvolite čuti pitanje g. Ace Bogdanovića na g. Ministra Vojnog, da li se ukaz od 1. juna odnosi i na dobrovoljce. (Pitač nije ovde.)

Izvolite čuti pitanje g. Mladina Svinjareva na g. Ministra Prosvete o studentima u Pragu. (Pitač nije ovde.)

Izvolite čuti pitanje g. dr. Živka Prodanovića na g. Ministra Pravde o sreskom sudiji Beli Peterdi iz Titela. (Nije ovde.)

Izvolite čuti pitanje g. Vaše Kneževića na Ministra za Agrarnu Reformu o predstavi odbora opštine Subotića.

Ima reč Vasa Knežević.

Vasa Knežević: Pre nekoliko dana obratio se nama opštinski odbor u Subotiću, i uputio neku predstavku na g. Ministra za Agrarnu Reformu žaleći se, kako je grof Pejačević 1873. godine pomoću vojske oteo opštinsku zemlju, prisvojio je, i od toga vremena pa sve do danas bespravno je uživao.

Opštinski odbor je podneo predstavku i molio, da se prilikom rešavanja o Agrarnoj Reformi uzme u obzir ta činjenica i da se ta zemlja natrag povraća u vlasništvo seljana sela Subotića.

Dalje je narodni poslanik na državnom veću peštanskom Šević na nedopušten način dolazio do vlasništva tuđeg zemljišta, a to se može ustanoviti iz akata opštinskih sela Subotića. Opštinski odbor podneo je g. Ministru za Agrarnu Reformu jednu predstavku u tome pogledu i molio ga, da interveniše da se ona bespravno i na nedopušteni način oduzeta zemljišta od gradjana sela Subotića, prilikom rešavanja agrarne reforme, povrate natrag tih gradjana odnosno opštine.

Ja sam uputio to pitanje na g. Ministra i molio za odgovor, da li je po toj predstavi što uči-

njeno ili se radi da građani dodju natrag u posjed svoga imanja.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: Ima reč g. ministar za agrarnu reformu.

Ministar za agrarnu reformu dr. **Franjo Poljak:** Gospodo narodni predstavnici, glede upravljenoga pitanja g. narodnog predstavnika Kneževića izjavljujem sledeće: Ovde su postavljena zaista dva pitanja, koja su posve raznolika. Meni je poznato, da je po tim predmetima podnesena predstavka ministarstvu za agrarnu reformu. Ja sam smesta naredio da se oba slučaja izvide, i to sam naredio glavnom povereniku ministarstva za agrarnu reformu velikom županu Kostiću. On je tu stvar predao dalje i konačan izveštaj mi nije stigao jer se na toj stvari koja je čini mi se dosta zapletena novi izvidi čine, ali po dosadašnjem izgleda da se u prvom slučaju dogodilo sledeće. Ne da je vojska godine 1873. u korist grofa Pejačevića tu zemlju otela nego izgleda da se tu radi o slučaju segregacija, ima opštinske zemlje, koju bi opština imala dobiti putem segregacija. Ta segregacija može biti, a možda i ne, provedena je ispravno ili neispravno i o tom je svojevremeno pred najvišim sudom izdana osuda segregaciona, po izgradi prilika uvedene su presude vlasništva da je intervenirala vojska. Nije dakle intervenirala vojska nasilno, nego je na osnovu jedne izvršne sudske presude. Ako stvar stoji tako, može biti da stoji i drukčije, ja kažem da će se stvar još temeljnije da izvidi. Ali i ako je onako kako se predstavlja ne sleduje iz toga da ta zemlja ima vlastelinstvu ostati i da se ne može učiniti temeljita revizura, jer po predlogu od 25. februara ovde će nastupiti slučaj revizije segregacije. Ako se dokaže načinom koji će biti propisan i ako nastupi slučaj da je ta segregacija neispravna, ta će se presuda poništiti i donijeti novo rešenje i na temelju novoga rešenja ustanovljen će biti zakon, i na temelju toga rešenja moći će ta stvar da se ispravi. Teškoća je u tome što je ta zemlja najvećim delom prešla u treće ruke, ali i onda stvar nije izgubljena, jer ako je dotično vlastelinstvo nepravedno sa tom zemljom obogaćeno, to se može kod oštete koja mu pripada odbiti, dokle sam kapital koji bi slobodom propao biće s jedne strane spašen, a s druge strane imamo izlaza da oni naši građani nemačke narodnosti koji su kraj Subotišta ili u Subotštu tu zemlju nabavili, da će se oni dati vrlo lako skloniti da prime zemlju na drugom mestu, a da se ta zemlja koja je Subotištu blizu i koja je lošija nego li zemlja rumškog vlasništva, da prepuste stanovnicima

Subotišta da tu zemlju uživaju tim više što će ti naši građani nemačke narodnosti dobiti zemlju koja je njima bliža i koja njima više konvenira. To pitanje daje se za selo Subotište rešiti bilo, na jedan ili na drugi ili na treći način.

Što se tiče slučaja Jovana Ševića izvidi su u tečaju ali izgleda da je tu po svemu nešto drugo. Taj gospodin, odnosno njegova porodica, kupovala je ispod ruke i na javnim dražbama pojedina zemljišta i došla je do većeg poseda. Razume se, da će tu vrediti posebne ustanove agrarne reforme, ako potpadaju pod veliki posed biće ekspropisana. Ako li su na način koji zakonu ne odgovara stekli tu zemlju od seljaka, izvid će se u tom smislu povesti i ja ću izvestiti g. poslanika o uspehu i konačno ću mu dati odgovor.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: Ima reč g. Knežević.

Vasa Knežević: Ja se mogu zadovoljiti odgovorom g. ministra, da će narediti da se izvrši potreban izvidjaj. Samo bih molio i želeo skrenuti pažnju na jednu stvar, a to je da tamo ima živih seljana, koji su bili tu na licu meta, koji su prisustvovali tom nasilnom oduzimanju, pa bi bilo potrebno, da se svi ti seljani saslušaju o tomu oduzimanju imanja.

Dalje, što se tiče slučaja gospodina Ševića postoji još živih ljudi, koji tvrde da je on uzimao imanje po basnoslovno jeftine sume, obećavajući i govoreći, da će parnice samo na taj način moći biti svršene, ako se imanja njemu ustupe za tako ništavne cene. Prema tome mogla bi se utvrditi visina sume, visina cene koja bi se trebala uzeti kao merilo da je zemlja uzimana na nepošteni način.

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: — Gospodin Anastasjević ima pitanje na g. ministra saobraćaja. Kako g. pitač nije tu, prelazimo dalje.

Na redu su pitanja gospodina Velje Vukičevića na gospodina ministra saobraćaja. Gospodin ministar saobraćaja je na putu, to prelazimo dalje.

Velja Vukičević: Moja pitanja ostaju?

Predsednik dr. Drag. M. Pavlović: Vaša pitanja ostaju za drugi put. Na redu su dalje pitanja gospodina Stojana Kostića na ministra za socijalnu politiku, na ministra vojnog i na ministra za ishranu. Kako gospodin nije tu, to pitanja otpadaju.

Sad bi imali da predjemo na dnevni red. Prva tačka dnevnog reda je glasanje o predlogu Dra. Matka Laginje i drugova o dozvoli za uvoz

i izvoz. Ne vidim dovoljan broj poslanika, te mislim, da ne bi mogli pristupiti glasanju, te stoga zakazujem drugu sednicu sa istim dnevnim redom prekosutra u petak u 16 sati.

Današnju sjednicu zaključujem.
(Sastanak je trajao do 17.30 časa.)

Video Sekretar
Josif Bojinović, s. r.

